

JĘZYK PRAWNY W TWORZENIU I TRANSPOZYCJI PRAWA UNII EUROPEJSKIEJ

Procesy hybrydyzacji

Agnieszka Doczekalska

JĘZYK PRAWNY W TWORZENIU I TRANSPOZYCJI PRAWA UNII EUROPEJSKIEJ

Procesy hybrydyzacji

Agnieszka Doczekalska

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

SERIA **MONOGRAFIE**

Publikacja wydana w ramach projektu *Język wielojęzycznego prawa Unii Europejskiej – (de)kulturyzacja i (de)hybrydyzacja języka prawnego podczas tworzenia i transpozycji prawa Unii Europejskiej* (projekt został sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji numer DEC-2013/11/D/HS5/01822)

Stan prawny na 1 stycznia 2021 r.

Recenzentki

Dr hab. Agnieszka Bielska-Brodziak, prof. UŚ

Dr hab. Justyna Łacny, prof. PW

Wydawca

Joanna Dzwonnik

Redaktor prowadzący

Paulina Ambroży

Opracowanie redakcyjne

Agnieszka Witczak

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2021

© Copyright by Akademia Leona Koźmińskiego, 2021

ISBN 978-83-8223-209-7

ISSN 1897-4392

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Take care of the sense, and sounds will take care of themselves

Lewis Carroll, *Alice's Adventures in Wonderland*

*One of the hardest things in the world
is to convey a meaning accurately from one mind to another*

Lewis Carroll w liście z 1896 r. do Dory Abdy
(S.D. Collingwood, *The Life and Letters of Lewis Carroll*, New York 1898)

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11

Wstęp	13

Część I

JĘZYK PRAWNY, JEGO POJĘCIA I TERMINOLOGIA

Rozdział 1

Język prawny – wyjaśnienie pojęcia	33

1.1. Wprowadzenie. Różnorodność rozumienia pojęcia języka prawnego	33

1.2. Język (prawny) – konkretny byt czy intelektualny konstrukt?	38

1.3. Autor tekstu aktu prawnego i twórca języka prawnego	42

1.4. Język prawny – byt autonomiczny czy związany z innym językiem?	51

1.5. Język prawny a język prawa – wyjaśnienie terminologiczne ...	68

Rozdział 2

Pojęcie a termin	69

2.1. Wprowadzenie. Potrzeba odróżnienia pojęć „terminu” i „pojęcia”	69

2.2. Jeden termin wyraża jedno pojęcie	74

2.3. Jeden termin wyraża kilka pojęć	75

2.4. Jedno pojęcie wyrażone przez kilka terminów	80

2.5. Istnienie pojęcia bez terminu (lub wyrazu)	87

Rozdział 3

Języki prawne – uzasadnienie wyboru	93

Część II

**HYBRYDYZACJA JĘZYKA PRAWNEGO PODCZAS
TWORZENIA PRAWA UNII EUROPEJSKIEJ**

Rozdział 4**Hybryda, hybrydyzacja i tekst hybrydowy – wyjaśnienie**

pojęć	107
4.1. Wprowadzenie. Pojęcia hybrydy i hybrydyzacji	107
4.2. Hybryda w definicjach słownikowych	107
4.3. Użycie pojęcia hybrydowości i hybrydyzacji przez różne dyscypliny naukowe	108
4.4. Tekst hybrydowy w teorii przekładu	112
4.5. Uzasadnienie użycia terminów „hybrydyzacja” i „tekst hybrydowy” w odniesieniu do tekstów aktów prawnych Unii Europejskiej	115
4.6. Pejoratywność terminu „hybryda”	128

Rozdział 5**Przedmiot hybrydyzacji – wielojęzyczny tekst**

czy jednojęzyczna wersja	131
5.1. Wprowadzenie. Wielojęzyczny tekst a jednojęzyczna wersja	131
5.2. „Tekst” i „wersja” w definicjach słownikowych	132
5.3. Użycie terminów „tekst” i „wersja” w języku prawnym prawa międzynarodowego	135
5.3.1. „Tekst” i „wersja” w Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów	135
5.3.2. „Tekst” i „wersja” w unijnym prawie pierwotnym oraz umowach międzynarodowych	136
5.4. Użycie terminów „tekst” i „wersja” w języku prawnym unijnego prawa wtórnego	139
5.5. „Tekst” i „wersja” w języku prawniczym orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej	143
5.6. Dwa znaczenia słowa „tekst”	147

Rozdział 6

Poziomy i rodzaje hybrydyzacji	152
6.1. Wprowadzenie. Poziomy i rodzaje hybrydyzacji	152
6.2. Hybrydyzacja na poziomie pojęciowym i terminologicznym	152
6.3. Hybrydyzacja na poziomie prawa	155
6.3.1. Współwystępowanie unijnych i krajowych pojęć ...	155
6.3.2. Przeszczepy z prawa krajowego i użycie pojęć o wspólnym jądrze znaczeniowym (<i>common-core concepts</i>)	169
6.4. Hybrydyzacja na poziomie języka	183
6.4.1. Wielopłaszczyznowość hybrydyzacji języka	183
6.4.2. Hybrydyzacja na poziomie terminologicznym – użycie terminu krajowego – dekluryzacja	186
6.4.3. Hybrydyzacja terminologiczna na poziomie wersji językowej – zapożyczenia i kalki z innych języków ...	192
6.5. Rodzaje hybrydyzacji ze względu na świadomość i zamiar wprowadzenia obcego elementu	195

Część III

**HYBRYDYZACJA JĘZYKA PRAWNEGO PODCZAS
TRANSPOZYCJI PRAWA UNII EUROPEJSKIEJ**

Rozdział 7

Przedmiot badań w zakresie hybrydyzacji języka prawnego podczas transpozycji prawa Unii Europejskiej	211
7.1. Wprowadzenie. Wybór obszaru badawczego	211
7.2. Prawo ochrony konsumenta – uzasadnienie wyboru	212
7.2.1. Przyczyny wyboru prawa ochrony konsumenta ...	212
7.2.2. Stopień i zakres wpływu regulacji unijnych na kształtowanie się prawa konsumenckiego w państwach członkowskich	212
7.2.3. Złożony charakter prawa konsumenckiego	216
7.2.4. Odniesienia w regulacjach konsumenckich do instytucji i pojęć prawa prywatnego	218
7.2.5. Metoda regulacji w zakresie prawa konsumenckiego w Unii Europejskiej i jej ewolucja	221

7.2.6. Dynamika rozwoju prawa konsumenckiego	226
7.2.7. Zakres podmiotowy ochrony gwarantowanej przez prawo konsumenckie	228
7.2.8. Wyjaśnienie wyboru dyrektyw	229
7.3. Uzasadnienie wyboru krajowych systemów prawnych	233

Rozdział 8

Technika prawodawcza oraz reguły użycia języka w procesie tworzenia prawa krajowego	237
8.1. Wprowadzenie. Zróżnicowanie krajowych regulacji w zakresie tworzenia prawa	237
8.2. Źródła krajowych reguł techniki prawodawczej	238
8.3. Użycie języka w procesie tworzenia prawa krajowego	243

Rozdział 9

Hybrydyzacja i dehybrydyzacja języka prawnego podczas transpozycji unijnych dyrektyw	253
9.1. Wprowadzenie	253
9.2. Hybrydyzacja na poziomie pojęciowym	254
9.2.1. Przeniesienie pojęcia wraz z terminem	254
9.2.2. Przeniesienie pojęcia bez przeniesienia unijnego terminu	267
9.3. Hybrydyzacja na poziomie terminologicznym	284
9.4. Dehybrydyzacja na poziomie terminologicznym – brak unijnego terminu w akcie krajowym	287
9.4.1. Dehybrydyzacja i jej rodzaje	287
9.4.2. Przeniesienie pojęcia bez użycia terminu	290
9.4.3. Modyfikacja terminu unijnego	294
9.4.4. Zastąpienie terminu unijnego krajowym	300

Zakończenie	305

Bibliografia	311

Wykaz rysunków i tabel	343

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- Chapter 378 LM** – Chapter 378 of the Laws of Malta. Consumer Affairs Act
- CICOR 2013** – S.I. No. 484/2013 – European Union (Consumer Information, Cancellation and Other Rights) Regulations 2013
- CPA 2007** – S.I. No. 19/2007 Consumer Protection Act 2007
- CPUTR 2008/1277** – The Consumer Protection from Unfair Trading Regulations 2008 No. 1277
- k.c.** – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1740)
- MCMCR 2007** – S.I. No. 774/2007, European Communities (Misleading and Comparative Marketing Communications) Regulations 2007
- rozporządzenie 1958/1** – rozporządzenie nr 1 z 15.04.1958 r. w sprawie określenia systemu językowego Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (Dz.Urz. WE L 17, s. 385)
- TEWWiS** – Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Węgla i Stali
- TFUE** – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz.Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 47)
- TUE** – Traktat o Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz.Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 13)
- u.p.n.p.r.** – ustawa z 23.08.2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. z 2017 r. poz. 2070)
- z.t.p.** – Zasady techniki prawodawczej, stanowiące załącznik do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 20.06.2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz.U. z 2016 r. poz. 283)

Czasopisma i publikatory

CPKiNP	– Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych
Dz.U.	– Dziennik Ustaw
Dz.Urz. UE/WE	– Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej/Wspólnot Europejskich
EPS	– Europejski Przegląd Sądowy
PiP	– Państwo i Prawo
PS	– Przegląd Sądowy
RPEiS	– Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
SP	– Studia Prawnicze
Zb. Orz.	– Zbiór Orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej
ZNUJ	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego

Inne

CBOSA	– Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych
ETS	– Europejski Trybunał Sprawiedliwości
EWWiS	– Europejska Wspólnota Węgla i Stali
projekt r.w.e.p.s.	– projekt Komisji Europejskiej rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wspólnych europejskich przepisów dotyczących sprzedaży, KOM/2011/0635 wersja ostateczna – 2011/0284 (COD)
TSUE	– Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
Wspólny przewodnik praktyczny	– Wspólny przewodnik praktyczny Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji przeznaczony dla osób redagujących akty prawne Unii Europejskiej, https://op.europa.eu/s/n9bT

WSTĘP

„Zjednoczona w różnorodności” – motto Unii Europejskiej wyraża jej istotę, polegającą na tworzeniu nowej jakości z poszanowaniem bogactwa kultur, tradycji i języków państw członkowskich¹. Unijna dewiza przywodzi również na myśl wyraz „hybryda”, który definiowany jest jako „coś, co składa się z różnych elementów”². Unijnego motta użyto dopiero w 2000 r., jednak pierwsze Wspólnoty Europejskie, których powstanie zapoczątkowało proces jednoczenia, nie pojawiły się w próżni. Kształtowane były przez państwa założycielskie, a potem również przez przystępujące do Wspólnot kolejne państwa członkowskie. Prawo wspólnotowe, a następnie unijne, nie tylko wypełnia luki poprzez regulację nowych obszarów, ale również wprowadza rozwiązania prawne w oparciu o już istniejące prawo krajowe, a nawet poprzez bezpośrednie odwołania do krajowych pojęć prawnych. Unijne prawo wtórne nie tylko nie powstaje w próżni, ale nie jest też w próżni stosowane. Staje się integralną częścią prawa państw członkowskich. Obowiązuje bezpośrednio na terytorium tych państw lub jest transponowane do systemu prawa krajowego poprzez uchwalanie aktów prawnych przez państwa członkowskie. Prawo unijne oddziałuje na prawo krajowe, ale podlega także wpływowi ze strony systemów prawa krajowego, zachowując przy tym swoją autonomiczność. Wzajemne oddziaływanie na siebie powoduje, że zarówno prawo krajowe, jak i prawo unijne może podlegać procesom hybrydyzacji.

---

¹ https://europa.eu/european-union/about-eu/symbols/motto_pl (dostęp: 16.11.2019 r.).

² *Słownik języka polskiego PWN. A–K*, red. M. Szymczak, Warszawa 1995, s. 713, znaczenie 3.

Wspomniane motto Unii Europejskiej „Zjednoczona w różnorodności” jest realizowane również w polityce językowej UE i oddaje w pełni paradoksy, którym muszą stawić czoła legislatorzy zarówno tworzący prawo UE, jak i transponujący je do systemów prawnych państw członkowskich, a także krajowi i unijni sędziowie ustalający znaczenie wielojęzycznych aktów prawnych UE.

Prawo unijne tworzone jest w 24 językach urzędowych UE w taki sposób, aby można było je stosować jednolicie w 28, a po wyjściu Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej w 27 państwach członkowskich z jednoczesnym poszanowaniem krajowych tradycji prawnych. Pojęciowo autonomiczne prawo unijne redagowane jest w językach, które służą również tworzeniu prawa krajowego państw członkowskich. Jaka wobec tego powstaje relacja między językami prawnymi prawa krajowego państw członkowskich i prawa UE oraz czy w ogóle możliwe jest odróżnienie języka prawa unijnego od języka prawa krajowego, skoro podstawą ich kształtowania są te same języki ogólne?

W celu odpowiedzi na te pytania przedmiotem analiz uczyniono język wtórny prawa UE oraz język krajowych aktów transponujących dyrektywy. Przedmiotem badań jest język prawny i tekst aktu prawnego oraz procesy, jakim podlegają podczas tworzenia aktu prawnego.

Z uwagi na przedmiot badań ich podjęcie wymagało skorzystania nie tylko z metod nauki prawa, ale także z metodologii innych dyscyplin badawczych, zwłaszcza językoznawstwa i teorii przekładu. Interdyscyplinarność badań powoduje konieczność wyjaśnienia, jak rozumiane są podstawowe dla analiz terminy, którymi posługuje się kilka dyscyplin nie zawsze nadając im takie samo znaczenie, oraz terminy, które zostały przeniesione na grunt nauki prawa z innych dyscyplin. Tymi terminami w szczególności są:

- 1) język ogólny – jest to język standardowy, którego zespół środków językowych jest rozumiany przez ogół jego użytkowników;
- 2) język prawny – jest to język aktów prawnych; odmiana języka ogólnego;
- 3) język urzędowy – język, któremu taki status nadaje prawo;

- 4) pojęcie – myślowe odzwierciedlenie całościowego ujęcia istotnych cech przedmiotów lub zjawisk;
- 5) termin – jest to językowy symbol pojęć³; może przybrać formę wyrazu lub wyrażenia (połączenia wyrazowego);
- 6) tekst hybrydowy – jest to tekst, na którego powstanie oddziałuje więcej niż jeden język i więcej niż jedna kultura, pozostawiając mniej lub bardziej rozpoznawalne ślady tego oddziaływania;
- 7) hybrydyzacja – jest to proces, w wyniku którego powstaje tekst hybrydowy.

W dalszej części monografii wybory terminologiczne oraz analizy znaczeniowe wymienionych terminów zostaną przedstawione szczegółowo.

Aby odpowiedzieć na pytania o relacje między językami prawnymi państw członkowskich a językiem aktów prawa unijnego oraz o możliwość ich odróżnienia, badania oparto na następujących założeniach:

Założenie 1: pojęcie odróżnia się od terminu (wyrazu lub wyrażenia).

Założenie 2.1: język prawny, tj. język aktów prawnych, jest odmianą języka ogólnego.

Założenie 2.2: w ramach języka ogólnego może wyodrębnić się więcej niż jeden język prawny.

Założenie 2.3: liczba odmian języków prawnych wyodrębnionych w ramach jednego języka ogólnego A zależy od liczby systemów prawnych, w których akty prawne są autentyczne w języku ogólnym A. Najczęściej, choć nie zawsze⁴, język ogólny, w którym autentyczne są

---

³ E. Wüster, *Introduction à la théorie générale de la terminologie et à la lexicographie terminologique*, Quebec 1979, s. 33, za: J. Pieńkos, *Podstawy przekładoznawstwa. Od teorii do praktyki*, Kraków 2003, s. 211.

⁴ Na przykład Stany Zjednoczone na poziomie federalnym nie nadają statusu języka urzędowego żadnemu językowi. Oznacza to, że język angielski nie jest językiem urzędowym Stanów Zjednoczonych. Szerzej na ten temat zob.: D. Baron, *The English-*

akty prawne danego państwa lub organizacji, jest również językiem urzędowym tego państwa lub instytucji danej organizacji.

Założenie 3.1: każdy system prawny ma swój własny system pojęciowy, wobec tego:

Założenie 3.2: każdy system prawny ma swój własny język prawny, wobec tego:

Założenie 3.3: język prawny danego systemu prawnego ma własną terminologię.

Pierwsze założenie nie zawsze jest przyjmowane w polskiej teorii i dogmatyce prawa. Lektura prac naukowych z obszaru prawa wykazuje, że nierzadko wyrazy „pojęcie” i „termin” używane są zamiennie. Niektórzy autorzy otwarcie deklarują, że traktują te dwa słowa jako synonimy⁵. Nie zawsze odróżnienie pojęcia od terminu jest niezbędne dla przeprowadzenia analiz prawnych. Jednak w celu przeanalizowania wzajemnych wpływów języków prawa krajowego i unijnego oraz zbadania przenikania się znaczeń, terminów i pojęć między systemami prawnymi przyjęcie tego odróżnienia jest nieodzowne.

W obszarze nauki prawa na konieczność odróżnienia pojęcia i terminu zwracają uwagę autorzy, którzy zajmują się zagadnieniem tworzenia prawa i redagowania tekstów aktów prawnych⁶. Zatem tematyka tej monografii uzasadnia przyjęcie pierwszego założenia. Rodzaje relacji między pojęciem a terminem oraz wyjaśnienie, jak rozumiane są te dwa wyrazy zawarto w rozdziale 2. Przyjęcie, że pojęcie należy odróżnić od terminu pozwoliło postawić tezę, że procesy

---

-Only Question: An Official Language for Americans?, Yale 1990; S. Ray, *Politics over Official Language in the United States: Aspects of Constitutional Silence on the Status of English*, „International Studies” 2007/44(3), s. 235–252.

⁵ J. Koronkiewicz, *Terminologia podatkowa a prawidłowość implementacji dyrektyw unijnych w Polsce*, Warszawa 2015, s. 16.

⁶ Na przykład R. Dickerson, *The Fundamentals of Legal Drafting*, Boston–Toronto 1986, s. 5.

hybrydyzacji tekstów prawnych mogą zachodzić na poziomie terminologicznym lub pojęciowym.

Istnienie języka prawnego jako języka aktów prawnych jest szeroko przyjmowane w polskiej teorii prawa od czasu wprowadzenia przez B. Wróblewskiego⁷ odróżnienia języka prawnego od języka prawniczego (założenie 2.1.). Rozróżnienie to stanowi punkt wyjścia również wtedy, gdy stawiane jest pytanie o istnienie języka prawnego⁸ lub gdy wyróżniane są kolejne rodzaje języków w obszarze prawa⁹. Najczęściej uznaje się, że język prawny jest odmianą języka naturalnego, któremu przeciwstawia się język sztuczny¹⁰. W tej monografii jednak przyjęto inną terminologię i założono, że język prawny jest odmianą języka ogólnego. Nie oznacza to, że odrzucono założenie, iż język prawny jest odmianą języka naturalnego. Zmiana terminologiczna jest spowodowana przedmiotem badań, którym jest, obok krajowego języka prawnego, również język prawny aktów prawnych UE. Za języki naturalne uznaje się z reguły spontanicznie ewoluujące języki etniczne. Przyjęcie, że unijne akty prawne są tworzone w językach etnicznych państw członkowskich nie jest precyzyjne, przede wszystkim w odniesieniu do języków, które mają status języków urzędowych w więcej niż jednym państwie. Językiem urzędowym instytucji unijnych jest bowiem, na przykład, ogólny język angielski, a nie etniczny maltański język angielski i etniczny irlandzki język angielski. Szczegółowe wyjaśnienie wyborów terminologicznych w tym zakresie oraz przegląd ujęć języka prawnego zawarto w rozdziale 1.

Możliwość wyodrębnienia w ramach jednego języka ogólnego kilku języków prawnych (założenia 2.2. i 2.3.) jest potwierdzana przez wyniki badań lingwistycznych. Korpusowe badania porównawcze języka prawnego polskich aktów prawnych oraz języka polskich wersji

⁷ B. Wróblewski, *Język prawny i prawniczy*, Kraków 1948.

⁸ Na przykład T. Gizbert-Studnicki, *Czy istnieje język prawny?*, PiP 1979/3, s. 49–60.

⁹ Na przykład M. Zieliński, *Języki prawne i prawnicze [w:] Polszczyzna 2000. Ogrędzanie o stanie języka na przełomie tysiącleci*, red. W. Pisarek, Kraków 1999, s. 50–74.

¹⁰ T. Gizbert-Studnicki, *Język prawny z perspektywy socjolingwistycznej*, Kraków 1986, s. 36.

aktów prawa UE przeprowadzone przez Ł. Biel pozwalają odróżnić polski język prawny od polskiego eurolektu¹¹. Innym przykładem w tym zakresie są językoznawcze badania S. Goźdź-Roszkowskiego dotyczące cech języka prawnego charakterystycznych dla amerykańskich tekstów prawnych¹².

Założenia 3.1.–3.3. potwierdzają badania przekładów tekstów prawnych i prawniczych prowadzone zarówno przez teoretyków prawa¹³, komparatystów prawniczych¹⁴, jak i przez teoretyków przekładu¹⁵. Zwłaszcza translatolodzy i komparatyści dostrzegają specyfikę przekładu prawniczego, dla którego głównym wyzwaniem jest brak ekwiwalentów terminologicznych, z uwagi na różnice między tradycjami prawnymi i rozwiązaniami przyjmowanymi przez poszczególne systemy prawne.

Badania nad językiem prawnym są podejmowane w ramach różnych dyscyplin naukowych i za pomocą odmiennych metod. Ponadto nawet w obszarze jednej dyscypliny istnieją różnice – wyjaśnione w rozdziale 1 – dotyczące rozumienia takich pojęć, jak: język, język prawny, termin lub pojęcie. Mimo tych różnic przyjęcie wymienionych założeń w odniesieniu do krajowych języków prawnych nie powinno budzić zastrzeżeń. Natomiast oparcie na tych założeniach badań nad językiem prawnym aktów prawa UE może być wyzwaniem i może rodzić szereg pytań badawczych. Trudności badawcze wynikają przede wszystkim z następujących faktów:

---

¹¹ Ł. Biel, *Lost in the Eurofog: The Textual Fit of Translated Law*, Frankfurt am Main 2014.

¹² S. Goźdź-Roszkowski, *Patterns of Linguistic Variation in American Legal English*, „Lodz Studies in Language” 22, Łódź 2011.

¹³ Na przykład J. Wróblewski, *Le problème de la traduction juridique [w:] Rapports polonais présentés au douzième congrès international de droit comparé*, Ossolineum 1986, s. 35–43.

¹⁴ Na przykład M.V. Onufrio, *Harmonisation of European contract law and legal translation: a role for comparative lawyers*, Barcelona 2007.

¹⁵ Na przykład: J.C. Gémar, *Langage du droit et traduction. Essai de jurilinguistique. The Language of the Law and Translation. Essays on Jurilinguistics*, Québec–Montréal 1982; S. Šarčević, *New Approach to Legal Translation*, The Hague 2000. Zob. przegląd nurtów w teorii przekładu prawnego w: F. Prieto Ramos, *Legal Translation Studies as Interdiscipline: Scope and Evolution*, „Meta” 2014/59(2), s. 260–277.

Jest to pierwsza na polskim rynku publikacja dotycząca języka prawnego Unii Europejskiej, procesu jego kształtowania oraz jego wpływu na języki prawa krajowego państw członkowskich.

Autorka opisuje hybrydyzację unijnych tekstów prawnych, czyli proces następujący w wyniku kontaktu różnych języków i kultur prawnych oraz ich oddziaływania na siebie podczas tworzenia prawa UE. Przedstawia także dekulturyzację języków prawa krajowego państw członkowskich, czyli standaryzację konieczną do zapewnienia równoznaczności wszystkich 24 wersji językowych unijnych aktów prawnych i ułatwiającą ich jednolite stosowanie w 27 państwach członkowskich.

Książka zawiera również analizę procesów, którym podlega język prawny podczas transpozycji prawa unijnego do prawa państw członkowskich, mających swoją kulturę prawną, a tym samym swój własny język prawny, różniący się od tego, w którym tworzone są unijne akty prawne. Autorka ilustruje te zagadnienia przykładem transpozycji wybranych dyrektyw unijnych z zakresu ochrony praw konsumentów do systemów prawnych Irlandii, Malty, Wielkiej Brytanii i Polski.

W publikacji opisano, jak rozwijają się dwa unijne języki: angielski – *lingua franca* instytucji unijnych, biorących udział w tworzeniu prawa UE, oraz język polski, który dołączył do urzędowych języków instytucji Unii w 2004 roku. Przedstawiono także wyniki badań interdyscyplinarnych, w których oprócz metod nauk prawnych wykorzystano narzędzia lingwistyki korpusowej oraz metody przekładoznawstwa.

Książka jest przeznaczona dla prawników praktyków – adwokatów, radców prawnych i sędziów – oraz pracowników naukowych zajmujących się prezentowanym zagadnieniem. Będzie przydatna dla legislatorów krajowych i unijnych, a także tłumaczy i prawników lingwistów pracujących w instytucjach unijnych.

Agnieszka Doczekalska – doktor nauk prawnych; pracownik naukowo-dydaktyczny w Kolegium Prawa Akademii Leona Koźmińskiego; tłumacz; prowadziła prace badawcze we Włoszech, Kanadzie, Belgii i Luksemburgu; autorka licznych publikacji z zakresu tworzenia i wykładni wielojęzycznego prawa UE, a także komparatystyki prawniczej, prawa Japonii i Kanady.

9788382232097 W01P01

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-8223-209-7

9 788382 232097

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL